

Sodišče: Višje sodišče v Ljubljani

Oddelek: Gospodarski oddelek

ECLI: ECLI:SI:VSLJ:2024:I.CPG.457.2023

Evidenčna številka: VSL00080663

Datum odločbe: 20.11.2024

Senat, sodnik posameznik: Tadeja Zima Jenull (preds.), Đorđe Grbović (poroč.), mag. Sonja Ilovar Gradišar

Področje: OBLIGACIJSKO PRAVO

Institut: gradbena pogodba - podjemna pogodba - obrazloženost sodbe - možnost preizkusa sodbe - stvarne napake - odpust dolga - estetska motnja - videz izdelka - zunanji videz

Zveza: ZPP člen 339, 339/2, 339/2-14. OZ člen 100, 319, 459, 626, 626/1, 649, 649/1. Posebne gradbene uzance (1977) uzanca 31

Jedro

V splošnem estetska pomanjkljivost ni že kar samodejno *napaka* izpolnitve in z njo istovetna. Je pa lahko njena zunanja manifestacija: da izvajalec samovoljno odstopi od načrta, je že samo po sebi *napaka*, neestetski videz pa to zgolj razkrije navzven. Estetske pomanjkljivosti pa bodo *napaka* v posebnem tipu primerov, kadar je estetska funkcija pomembna glede na konkretni namen stavbe ali kadar je, neoziraje se na ta namen, specifičen videz dogovorjen, končni izdelek pa ni tak.

Izrek

I. Toženkina pritožba se zavrne in se izpodbijana sodba potrdi.

II. Pritožnica sama trpi stroške pritožbe, tožnici pa mora povrniti 638,10 EUR stroškov odgovora na pritožbo, v 15 dneh, v primeru zamude z zakonskimi zamudnimi obrestmi od izteka navedenega roka do plačila.

Obrazložitev

1. Sodišče prve stopnje je ugotovilo, da ne obstaja toženkina terjatev do tožnice v višini 10.614,89 EUR (I. točka izreka), ter toženki naložilo, naj tožnici plača 15.600 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi od 6. 7. 2019 do plačila (II. točka izreka) in ji povrne pravdne stroške (III. točka izreka).

2. Toženka se pritožuje, tožnica pa odgovarja, da neutemeljeno.

3. Pritožba ni utemeljena.

4. Ni utemeljen očitke, da izpodbijane sodbe ni mogoče preizkusiti, in to evidentno, ker nima razlogov za ugoditev tožbenemu zahtevku iz II. točke izreka, kar je varianta bistvene kršitve določb pravnega postopka po 14. točki drugega odstavka 339. člena Zakona o pravdnem postopku (ZPP). Res mora sodišče pojasniti, da se njegova sodba lahko preizkusi, katera pravna pravila je uporabilo in katera dejstva so glede nanje pomembna (zgornja premisa), ali so bila vsa ali le nekatera od takšnih ("pravno pomembnih") dejstev zatrjevana, katera od teh so bila sporna in katera od slednjih tudi ugotovljena (spodnja premisa), ter kako se ti dve premisi povežeta in iztečeta v zaključek o utemeljenosti ali neutemeljenosti morebitnih ugovorov in tožbenega zahtevka. Potrebna poglobljenost pri vsakem členu tega "pravnega silogizma" se razlikuje, lahko tudi močno, od primera do primera in niti v posameznem primeru pogosto ne zahteva enakega poudarka vsak člen. Samoumevnega pa ni treba razlagati. V primerih, ki jim je zadevni blizu, je dovolj povedano z dobesedno to obrazložitvijo, da *mora toženec tožniku plačati še neplačani del cene po njuni pogodbi*. Ta pravni zaključek, izražen v izreku sodbe, je ob teh dejstvih (sklenjena je bila pogodba; sklenili sta jo pravdni stranki; toženec je tožniku plačal manj od dogovorjenega) samoumeven na ozadju pravila, ki je kot sicer že velik del obligacij že zdavnaj prešlo v splošno pravno zavest, da je prevzete obveznosti treba izpolniti (v celoti in ne morda samo na pol).

5. Iz izpodbijane sodbe glede njene dejanske podlage izhaja, da sta 7. 2. 2019 pravdni stranki, tožnica kot izvajalka in toženka kot naročnica, sklenili pogodbo za izvedbo fasadnih plošč (5. točka obrazložitve). Dela so potekala Od 2. do 10. 4. 2019, ko sta stranki sestavili primopredajni zapisnik; tožnica je toženki izstavila račun 6. 5. 2019 (7. točka obrazložitve), ki je ostal neplačan za 15.600 EUR (od pogodbene vrednosti 78.000 je toženka plačala 62.400 EUR) (18. točka obrazložitve), zapadlost pa je bila v njem določena s 5. 7. 2019 (19. točka obrazložitve). V zadnjih dveh pravkar povzetih točkah se je sodišče sklicevalo na prvi odstavek 649. člena Obligacijskega zakonika (OZ) ob zaključku, da tožnica utemeljeno iztožuje manjkajoče plačilo, in na 378. člen OZ ob zaključku, da je toženka s 6. 7. 2019 prišla s še dolžnim plačilom v zamudo in da odtlej tožnica od nje utemeljeno zahteva tudi zakonske zamudne obresti. S tem je bila s procesnega vidika sodba brežhibno obrazložena. Ni bilo nujno izrecno razlagati, da prva navedena določba med drugim vsebuje pravilo, da se po gradbeni pogodbi naročnik zavezuje izvajalcu plačati ceno, druga pa, da so posledica zamude s plačilom zamudne obresti po zakonski stopnji – saj je to implicitno, a takoj jasno iz sobesedila (pritožnica med drugim nima prav, da sodišče prve stopnje ni razložilo, kateri dogovor med strankama je bil podlaga za uporabo 649. člena OZ, saj to izhaja iz drugih delov izpodbijane sodbe, od koder je jasno, da je tožnica prevzela gradbena dela in da jih je izvajala po določenem načrtu – med drugim se je sodišče prve stopnje v 14. točki obrazložitve pri raziskovanju konkretne vsebine tožničine pravne zaveze sklicevalo na relevantno projektno dokumentacijo, tj. na načrt –, kar sta izrecna opredelilna elementa gradbene pogodbe po navedenem členu; in drugič, da je šlo pri pogodbi pravnih strank ravno za gradbeno kot podvrsto podjemne pogodbe, pa tudi ni bilo odločilno glede na sporni predmet, da mora toženka plačati, česar še ni, saj je to pri vseh odplačnih pogodbah enako).

6. V nasprotju s pritožbeno navedbo sodišče prve stopnje ni zapisalo, da iztoževana terjatev 15.600 EUR ni sporna, temveč da ni sporna pogodbena vrednost del 78.000 EUR in da je toženka tožnici plačala 62.400 EUR. Da toženkinih ugovorov zaradi pravkar povzetega neresničnega očitka sodišče prve stopnje ne bi bilo obravnavalo, ne drži (o njih več v nadaljevanju) in že zato ni utemeljen očitke bistvene kršitve določb pravnega postopka po 15. točki drugega odstavka 339. člena ZPP. Sicer pa kršitev, ki jih ta točka zajame (različnih oblik "protispisnosti"), pritožnica zares niti ne opisuje (po njenem opisu, ne pa po utemeljenosti, bi

te spadale k 8. točki navedenega odstavka).

7. Nadalje ne drži, da se sodišče prve stopnje ne bi bilo z ničimer opredelilo do pritožničnega ugovora, da je tožnik umik predloga za izvršbo, vloženega na podlagi verodostojne listine, v drugi zadevi (sledi citat pritožbe, z dodano členitvijo v oglatih oklepajih) *"posledica [a] dogovora pravnih strank, na podlagi katerega je tožena stranka plačala znesek v višini 62.400,00 EUR, tožeča stranka pa je v posledici takšnega dogovora umaknila predlog za izvršbo [...], [b] s čimer je bil zaprt celoten dolg po spornem računu"*. Sodišče prve stopnje se je do tega opredelilo, in to pravilno tako s stališča procesnega kot materialnega prava, ko je v 18. točki svoje obrazložitve reklo, da umik predloga za izvršbo ne pomeni odpovedi zahtevku glede manjkajočega plačila. Če je tožba umaknjena (predlog za izvršbo, vložen na podlagi verodostojne listine, pa je varianta tožbe), se šteje, kakor da sploh ni bila vložena, in se lahko znova vloži. Ta posledica razpolaganja s procesnim zahtevkom, ki je izrecno določena v četrtem odstavku 188. člena ZPP, ne bi bila smiselna, če bi povzročila prenehanje zahtevka po materialnem pravu. To pa ureja odpust dolga kot sporazum: *"Obveznost preneha, če upnik izjavi dolžniku, da ne bo zahteval njene izpolnitve, in se dolžnik s tem strinja."* (prvi odstavek 319. člena OZ) Iz dejstev iz prvega dela zgornjega citata iz pritožbe, označenega z a, glede na pravkar citirano določbo ne izhaja pravna posledica, označena z b. Pritožbeni ugovor torej ni bil sklepčen (prim. tretji odstavek 318. člena ZPP). Iz različnih razlogov je lahko poslovno utemeljeno, da upnik v sporazumu z dolžnikom, ki mu plača del dolga, (začasno) odstopi od izvršbe (procesnega zahtevka), ne pomeni pa takšen dogovor in posledični umik procesnega zahtevka (gl. še pravilo iz prvega odstavka 18. člena OZ) sporazuma iz prvega odstavka 319. člena OZ o prenehanju preostanka materialnopravnega zahtevka.

8. Niti tega pritožnica ne uveljavlja utemeljeno, da sodišče prve stopnje ni pravilno štel, da je iztoževana terjatev zapadla v plačilo. Sodišče ni zanikalo, da sta stranki v primopredajnem zapisniku zabeležili toženkino pripombo, da se na površini opaznih plosč vidi relief armaturne mreže in s tem povezani različni odtenki fasade, vendar ni pritrdilo pritožničnemu stališču, da bi bila to *napaka* tožničine izpolnitve. Zaradi takšnega njegovega (pravega, gl. v nadaljevanju) stališča sodišče logično ni moglo kršiti pravila, ki bi sicer prišlo prvo v poštev (tretji odstavek 642. člena OZ), da naročnik ni dolžan izplačati plačila (v tem primeru tistega še preostalega, prim. še 66. uzanco Posebnih gradbenih uzanc, Uradni list SFRJ, št. 18/1977 – PGU, da ima naročnik pravico zadržati sorazmeren del cene za odpravo pomanjkljivosti, ugotovljenih ob sprejemu in izročitvi del), preden izvršenega dela ne pregleda in potrdi.

9. Pritožnica ne navaja razlogov proti zaključku sodišča prve stopnje, da ne obstaja ena od dveh terjatev, ki jih je bila tam uveljavljala z ugovorom zaradi pobotanja in ki sta obe zajeti v zgoraj povzeti I. točki izreka, in sicer tista iz naslova pogodbene kazni za zamudo v višini 3900 EUR. Pritožbeni razlogi zoper obstoj terjatve 6714,89 EUR za stroške odprave zgoraj navedene domnevne napake pa niso utemeljeni. Tudi če je pritožnici njen naročnik (podjetje A.) znižal plačilo, ker je želel fasado brez sledi armaturnih mrež in jo je prepleskal, pritožbeno sodišče pritrjuje prvostopenjskemu, da v razmerju pravnih strank ne gre za napako, ki bi sprožila tožničino jamčevanje.

10. Posebej primerno je, da je sodišče prve stopnje poudarilo del 31. uzance PGU, po katerem ima naročnik pravico do sorazmernega zmanjšanja cene *"v primeru neestetskega videza objekta oziroma izvedenih del, če je to posledica izvajalčevega odmika od tehnične dokumentacije brez soglasja naročnika"*. Glede tega soglasja določba ne prinaša nič novega nasproti zakonu: tehnična dokumentacija (načrt v smislu 649. člena OZ) opredeljuje predmet izvajalčeve obveznosti, tega pa, če soglašata, pogodbenici lahko poljubno spreminjata. Pač pa uzanca nazorno pokaže, da v splošnem estetska pomanjkljivost (ki je subjektivna kategorija in je kot takšne ni lahko identificirati in fiksirati: kar enemu pogodbeniku ne ugaja, drugi ne zaznava, ga ne moti ali mu je všeč, za rešitev spora pa je treba najti trdnjši, objektivni kriterij) ni že kar samodejno *napaka*

izpolnitve in z njo istovetna. Je pa lahko njena zunanja manifestacija: da izvajalec samovoljno odstopi od načrta, je že samo po sebi *napaka*, neestetski videz v smislu te uzance pa to zgolj razkrije navzven. To razumevanje se ujema s tipično funkcijo zgradb ("hiš kot strojev za bivanje"), ki svojemu primarnemu namenu v najbolj splošnem lahko služijo ne glede na morebitne estetske pomanjkljivosti. Te pa bodo *napaka* v posebnem tipu primerov, kadar je estetska funkcija pomembna glede na konkretni namen stavbe ali kadar je, neoziraje se na ta namen, specifičen videz dogovorjen, končni izdelek pa ni tak.

11. Ta stališča pritožbenega sodišča so izraz določb 459. člena OZ, na katere je sodišče prve stopnje tudi utemeljeno opozorilo (te določbe iz poglavja o prodajni pogodbi se uporabljajo po nalogu iz tretjega odstavka 100. člena OZ, saj v tej zadevi podrobneje razčlenjujejo, kaj pomeni prvi odstavek 626. člena OZ, da mora podjemnik izvršiti delo po dogovoru – oziroma izvajalec po načrtu iz prvega odstavka 649. člena OZ – in po pravilih posla; konkretizirajo tudi zadevno uporabljivo določbo o kakovosti materiala iz prvega odstavka 621. člena OZ, da če je dogovorjeno, da bo podjemnik izdelal stvar iz svojega materiala, ni pa določena kakovost, je dolžan dati material srednje kakovosti). Te določbe povedo, kaj (vse) je (lahko) stvarna *napaka*, za zadevo pa so pomembne te: "1. če stvar nima lastnosti, ki so potrebne za njeno običajno rabo [...]; 2. če stvar nima lastnosti, ki so potrebne za posebno rabo, za katero jo kupec kupuje, ki pa je bila prodajalcu znana ali bi mu bila morala biti znana; 3. če stvar nima lastnosti in odlik, ki so bile izrecno ali molče dogovorjene[.]" Glede na ponujene trditve in dokaze pravnih strank je sodišče prve stopnje te določbe tudi pravilno uporabilo.

12. Neobstoj napake po 1. točki utemeljuje nesporno dejstvo, da je tožnica glede vidnih sledi poteka armaturnih mrež na fasadi naročila preiskavo, ki je pokazala, da je armatura dovolj globoko, sloj betona nad njo pa ustrezen. Tudi izvedenec je, kar je bilo ob nespornosti pravkar povedanega sicer le za povrh, potrdil isto s stališčem, da funkcionalnost fasade ni okrnjena. To je najbolj običajna raba fasad, saj ni le tipična, ampak nepogrešljiva. Pritožnica uveljavlja še na nadaljnji pomen običajnosti, ko se sklicuje na to, da je na prvi stopnji zatrjevala, da zahteva, da se na betonskih fasadnih ploščah ne poznajo sledi armaturnih mrež (očitno pomotoma je zapisala plošč), pri tovrstnih izdelkih ni neobičajna. Ta kritika ne more uspeti, saj je pritožnica ni podkrepila s tem, da bi bil takšno običajnost potrjeval kateri od izvedenih dokazov (iz izpodbijane sodbe ne izhaja, da bi jo katerikoli) ali da na to temo ne bi bil izveden kakšen dokaz, ki bi ga bila predlagala.

13. Glede neobstoja napake po 2. točki je sodišče prve stopnje utemeljeno poudarilo, da pritožnica ni zatrjevala, da je tožnica vedela ali da bi bila morala vedeti, da končni naročnik (od pritožnice) zahteva kakšen poseben videz fasade. To vedenje, dejansko ali dolžno, bi moralo obstajati že ob sklenitvi pogodbe pravnih strank; okoliščina, omenjena v izpodbijani sodbi, da nadzor končnega naročnika vgradnje spornih plošč ni zavrnil, pa ni pravno odločilna, saj se vsebina pogodbenih obveznosti vzpostavi ob sklenitvi pogodbe. Samo iz pogodbenega dogovora, da bo fasada iz neobdelanega vidnega betona, ne izhaja, da se na funkcionalni fasadi ne bi smelo nikjer videti sledi armaturnih mrež.

14. V zvezi z neobstojem napake v smislu 3. točke 459. člena OZ pa so pomembne ugotovitve sodišča prve stopnje, da je bil v 1. členu zadevne pogodbe dogovorjen gladek siv beton in da "razred vidnega betona" (razpravo o tem je vpeljal izvedenec z ustnimi pojasnili na naroku, da naj bi obstajalo več razredov vidnega betona, in sicer od VB1 do VB4, ki se razlikujejo glede dovoljenega odstopanja v niansah, barvah, razpokah ipd.) ne izhaja niti iz projekta za izvedbo (14. točka obrazložitve izpodbijane sodbe). Beton je moral po pogodbi biti viden in torej ni zahteval naknadne obdelave. Utemeljeno je sodišče prve stopnje poudarilo, da je bilo na pritožnici trditveno breme, da je bil dogovorjen takšen "razred" vidnega betona, da pri njem niso dovoljena odstopanja v niansah, kakršna so nazadnje nesporno obstajala v zadevnem primeru, in ker takšne

trditve ni postavila, se ni mogla ubraniti z jamčevalnim ugovorom.

15. Kot rečeno, je razpravo o razredih vidnega betona vpeljal razmeroma pozno v postopku izvedenec. Vendar za pojmovanje takšne napake, da ta ne ustreza 3. točki 459. člena OZ, takšna kategorizacija ni neposredno pomembna (iz zadnje povedi prejšnje točke te obrazložitve se lahko beseda razred izbriše, pa bo stališče še vedno držalo). Gre preprosto za to, da ob tem, da izvedena fasada služi svojemu običajnemu namenu, pritožnica ni zmogla svojega trditvenega bremena glede še posebnega dogovora, da na njej ne bi smelo biti lis zaradi armature v opaznih ploščah. Pritožbeno sodišče, z drugimi besedami, ne pritrujuje pritožnici, da tožničina obveznost uporabe materiala srednje kakovosti v tej zadevi pomeni, da ker je izvedenec govoril o razponu VB1–VB4, bi bila morala tožnica uporabiti standard med VB2 in VB3. Razumevanje pritožbenega sodišča je drugačno: nobeden od razredov, o katerih je govoril izvedenec, ne pomeni nekvalitetne izvedbe. Gre le za različne specifične dogovore o vidnih lastnostih vidnega betona. Ker pritožnica ni zatrjevala, da bi bilo dogovorjeno kaj drugega kot gladek siv beton, posebnega dogovora, ki bi bil z videzom fasade, kakršno je izvedla tožnica, kršen, ni bilo.

16. Končno ni utemeljeno pritožbeno stališče, izpeljano iz tretjega odstavka 625. člena OZ. Po njem mora podjemnik opozoriti naročnika na pomanjkljivost v njegovem naročilu ter na druge okoliščine, za katere je vedel ali bi bil moral vedeti in bi bile lahko pomembne za naročeno delo ali za njegovo pravočasno izvršitev, ker sicer odgovarja za škodo. Vendar pritožnično naročilo fasade ni bilo pomanjkljivo, zakaj naj bi bila tožnica morala vedeti za možnost želenega posebnega namena (bodisi s strani pritožnice bodisi njenega končnega naročnika), da na fasadi ne bi smelo biti nobenih sledi armature, pa niti v pritožbi ni pojasnjeno. Za zaključek o neobstoju tožničine pojasnilne dolžnosti to sicer ni odločilno, vendar je primerno odgovoriti, da je pritožbeno stališče, da je bila kot naročnica fasade laik, v očitnem nasprotju z njeno firmo.

17. Zgoraj zapisana stališča pritožbenega sodišča bodo mora bolj razumljiva, če se na koncu omeni še dejstvo, ki v izpodbijani sodbi ni bilo izrecno zapisano, brez dvoma pa je nesporno. Objekt, opazen s ploščami, na katerih so bile vidne sledi armature, je bil centralni energetske objekt na ljubljanskem letališču, ne torej na primer terminal ali kakšna podobna stavba, ki bi bila stalno na očeh in pri kateri bi bila njena estetska funkcija očitno pomembna.

18. Iz teh razlogov je pritožbeno sodišče zavrnilo pritožbo in izpodbijano sodbo (tudi po tem, ko se je prepričalo, da ni obremenjena s kršitvami, na katere se pazi po uradni dolžnosti; drugi odstavek 350. člena ZPP) potrdilo (353. člen ZPP).

19. Ker pritožnica ni uspela, mora tožnici povrniti potrebne stroške odgovora na pritožbo (prvi odstavek 154. člena in prvi odstavek 155. člena ter prvi in drugi odstavek 165. člena ZPP), tj. odvetniško nagrado za sestavo tega odgovora v obsegu 625 odvetniških točk (1. točka tarifne št. 22 v zvezi s prvo točko tarifne št. 19 Odvetniške tarife, OT) in 2 % pavšala za materialne stroške (tretji odstavek 11. člena OT). Glede na vrednost odvetniške točke 0,6 EUR (prvi odstavek 13. člena OT) potrebni tožničini stroški znašajo 638,10 EUR. Pritožnica naj ji jih plača v 15 dneh, če zamudi, skupaj še z zahtevanimi obrestmi, prisojenimi skladno s pravnim mnenjem občne seje Vrhovnega sodišča z dne 13. 12. 2006.

Datum zadnje spremembe: 16.12.2024